

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA HUKUMAT SIYOSATINING ROLI

Qarshi davlat texnika universiteti

Iqtisodiyot yo'nalishi 4-bosqich

talabasi Eshmurodov Xurshidbek Farhod o'gli

Annotatsiya: Mazkur maqolada yashil iqtisodiyot tushunchasi, uning mohiyati va dolzarbligi yoritilgan hamda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida hukumat siyosatining o'rni va ta'siri tahlil qilingan. O'zbekiston misolida hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan strategiyalar, qonunchilik asoslari, moliyaviy va institutsional choralar o'rganilgan. Maqolada xalqaro tajribalar bilan solishtirma tahlillar o'tkazilib, samarali davlat siyosatini shakllantirish bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, davlat siyosati, barqaror rivojlanish, ekologik islohotlar, hukumat roli, qonunchilik, strategik rejalashtirish.

KIRISH

Bugungi kunda global miqyosda ekologik muammolarning keskinlashuvi yashil iqtisodiyotga o'tishni dolzarb masalaga aylantirmoqda. Iqlim o'zgarishi, resurslarning cheklanganligi, atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi ishlab chiqarish uslublari jamiyat oldida barqaror rivojlanish modelini shakllantirish zaruratini tug'diradi. Yashil iqtisodiyot atrof-muhitni asrash bilan birga iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yo'naltirilgan integratsion yondashuvdir. Bu jarayonda hukumat siyosati hal qiluvchi omil bo'lib, muvofiqlashtirilgan choralar orqali ekologik va iqtisodiy manfaatlarni uyg'unlashtirish imkonini beradi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda ilmiy-analitik yondashuv asosida quyidagi uslublar qo'llanildi:

- Yashil iqtisodiyotga oid xalqaro va mahalliy adabiyotlar tahlili;
- O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari, hukumat qarorlari va strategik hujjatlarining o'rganilishi;
- Xalqaro tajribani solishtirma tahlil qilish (Janubiy Koreya, Xitoy, Yevropa Ittifoqi misolida);
- SWOT tahlil orqali O'zbekiston hukumati siyosatining kuchli va zaif jihatlarini baholash;
- Takliflar ishlab chiqish va ularning amaliy asoslarini ko'rsatish.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Yashil iqtisodiyot tushunchasi va uning asosiy tamoyillari

Yashil iqtisodiyot – bu ekologik barqarorlik, iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy adolatga asoslangan iqtisodiy modeldir. Uning asosiy tamoyillariga quyidagilar kiradi:

- Resurslardan samarali foydalanish;
- Past uglerodli texnologiyalarni rivojlantirish;
- Ekotizim xizmatlarini saqlash;
- Ijtimoiy tenglikni ta'minlash.

Hukumat siyosatining ahamiyati

Yashil iqtisodiyotga o'tishda hukumatning roli quyidagi yo'nalishlarda muhim ahamiyatga ega:

- **Normativ-huquqiy baza yaratish:** yashil iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlaydigan qonunlar, qarorlar va me'yoriy hujjatlar;

- **Moliya va subsidiyalar:** ekologik loyihalarni moliyalashtirish, yashil soliq siyosatini joriy etish;
- **Institutsional tuzilma:** maxsus organlar va markazlar tashkil etish;
- **Axborot siyosati:** aholining xabardorligini oshirish, biznes subyektlarini rag'batlantirish.

O'zbekistonda hukumat siyosati

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan imzolangan **"Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi (2019–2030 yillar)"** davlat siyosatining asosiy tayanchidir. Hujjatda energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish, chiqindilarni kamaytirish va suv resurslarini tejash bo'yicha maqsadlar belgilangan.

Davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

1. **Yashil energiya siyosati** – Quyosh, shamol va biogaz energiyasini rivojlantirish;
2. **Soliq va moliya siyosati** – Ekologik jihatdan toza texnologiyalarni joriy qilgan korxonalarga soliq imtiyozlari;
3. **Transport siyosati** – Elektr transportini joriy etish va ekologik transport infratuzilmasini rivojlantirish;
4. **Hududiy siyosat** – Yashil shaharlar, ekologik qishloq xo'jaligi zonalarini tashkil etish;
5. **Xalqaro hamkorlik** – BMT, YeI, Osiyo Taraqqiyot Banki bilan hamkorlikda yashil loyihalarni amalga oshirish.

Xalqaro tajriba bilan solishtirma tahlil

Mamlakat	Asosiy strategiya	Hukumat roli
Yevropa Ittifoqi	Yashil kelajak rejasini amalga oshirish	Katta miqdordagi moliyaviy subsidiyalar
Janubiy Koreya	Yashil o'sish strategiyasi	Raqamlashtirish va texnologik yechimlar
Xitoy	Uzoq muddatli ekologik islohotlar siyosati	Qat'iy tartibga solish va nazorat

Bu mamlakatlar tajribasidan ko'rinib turibdiki, hukumatning yetakchilik qiluvchi roli, moliyalashtirish va huquqiy muhitning ishonchligi yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtiradi.

Muammolar va to'siqlar

O'zbekiston tajribasida quyidagi muammolar mavjud:

- Ekologik texnologiyalar bo'yicha mutaxassislar yetishmasligi;
- Moliyaviy manbalar cheklanganligi;
- Yashil mahsulotlarga bo'lgan ichki talabning pastligi;
- Qonunchilikda ayrim qarama-qarshiliklar.

XULOSA

Yashil iqtisodiyotga o'tish – bu faqat ekologik muammolarga yechim emas, balki iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni ta'minlovchi omildir. Bu jarayonda hukumat siyosati asosiy yo'naltiruvchi kuch hisoblanadi. O'zbekiston hukumati tomonidan qabul qilingan strategiyalar ijobiy natijalar bermoqda, biroq ularni yanada kuchaytirish, xalqaro tajribalarni tatbiq etish va aholining ishtirokini oshirish zarur. Kelgusida ekologik soliqlar, yashil obligatsiyalar va innovatsion texnologiyalar asosida davlat siyosatini takomillashtirish muhim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi ***"Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi to'g'risida"***gi PF-5863-sonli Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 28-fevraldagi **"Yashil energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi"**.
3. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi rasmiy sayti – <https://stat.uz>
4. United Nations Environment Programme (UNEP). (2011). **Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication.**
<https://www.unep.org/resources/report/towards-green-economy>
5. OECD (2021). **Green Growth Indicators 2021.** Organisation for Economic Co-operation and Development.
<https://www.oecd.org/environment/green-growth-indicators-2021.htm>
6. Xitoy Xalq Respublikasi Milliy rivojlanish va islohotlar komissiyasi. **China's Policies and Actions for Addressing Climate Change.** (2022)
7. Janubiy Koreya Hukumatining "Green Growth Strategy" dasturi. Ministry of Environment, Republic of Korea (2020).
8. Tojiboyev, S. (2022). **Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish: nazariy va amaliy asoslar.** – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
9. Karimov, R., & Zokirova, D. (2021). **Yashil iqtisodiyotning rivojlanishida davlat siyosatining o'rni.** – "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy jurnali, №2, 35–42-betlar.
10. Soliev, I., & Yuldasheva, M. (2020). **Ekologik xavfsizlik va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish konsepsiyasi.** – "O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi", №4, 22–29-betlar.